

Lezen

Door Manuel Stoffers

Collectieve propaganda voor de (lig)fiets

Je kunt ze makkelijk herkennen: de *Onderwater-ouderkindtandem*, de *Sparta Pick Up* en *Double Dutch* sportfietsen, de *Baboe*-bakfiets, de *Dolphin*-fietskar, de *Brompton*-vouwfiets en nog verschillende andere types. In het cadeauboekje *Fiets* (€ 2,50), dat illustratrice Charlotte Dematons maakte ten behoeve van de voorbije Kinderboekenweek, barst het werkelijk van de fietsen, in alle varianten en kleuren en met veel precisie getekend. Uitgegeven door de Stichting CPNB (Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek) is het boekje ook uitstekende propaganda voor de fiets. Inclusief de ligfiets, want ook die komt in verschillende varianten voor: een rug-aan-rug tandem, een gele *Quest* en twee *SWB*-ligfietsen – één daarvan zo te zien een *Nazca* 26/20, gelet op de naar onder gebogen achtervork. Een leuk boekje om kinderen (en volwassenen!) te laten kennis maken met de grote ver-

scheidenheid die er inmiddels op fietsgebied bestaat. Wie telt de meeste fietssoorten?

J-Rad in Nederland

Liefhebbers van oude fietsen houden zich meestal niet bezig met ligfietsen. Dat geldt ook voor de Nederlandse Vereniging De Oude Fiets. In haar clubblad *De oude fiets* zijn sinds 1991 meer dan 250 artikelen verschenen. Slechts één bijdrage, uit 1997, is gewijd aan een ligfiets: het *J-Rad* uit 1921. Het is overigens niet toevallig dat juist het *J-Rad* van de Weense aerodynamica-specialist Paul Jaray (1889-1974) aandacht krijgt. In artikelen over deze fiets wordt Nederland altijd genoemd als het land waar deze bijzondere zitfiets met hefboomaandrijving in de jaren 1920 opvallend veel succes kende.

In een recente, speciale uitgave van *De oude fiets* over De Utrechtse Rijwielhandel, geschreven door Herbert Kuner, worden vraagtekens bij dit succesverhaal geplaatst. Utrecht was de vestigingsplaats van de Nederlandse *J-Rad*-distributeur, Fopbertus Jonker. Jonker presenteerde in 1921 het *J-Rad* op de Jaarbeurs Utrecht en een jaar later op de RAI in Amsterdam. In 1924 verlaagde de distributeur de verkoopprijs zeer sterk, van 150 naar 100 gulden. Volgens eigen zeggen was dat vanwege het grote verkoopsucces van de fiets en de daardoor gestegen productie. Dat is echter tamelijk onwaarschijnlijk.

De productie door Hesperus in Stuttgart was vermoedelijk al een jaar eerder beëindigd vanwege ongelukken met dodelijke afloop als gevolg van materiaalfouten. Het lijkt er volgens Kuner eerder op dat Jonker zijn *J*-rijwielen nauwelijks verkocht kreeg: in 1926 bood hij er zelfs twee voor de prijs van één aan. Als we bedenken dat van de paar duizend in totaal geproduceerde *J*-rijwielen er circa 50 exemplaren in Duitsland over zijn gebleven, tegenover slechts een handvol in Nederland, dan lijkt het succes van het *J-Rad* hier beperkt te zijn geweest, aldus Kuner.

Te bestellen voor € 6 via www.oudefiets.nl. Zie voor het *J-Rad* in het algemeen www.j-rad.ch.

Velo Vision 30

Het zomernummer van *Velo Vision*, nummer 30, is al weer enig tijd geleden verschenen, maar een aantal bijdragen verdient nog vermelding in deze rubriek. Allereerst: wie op zoek is naar een compacte, smalle en lichte trike kan misschien

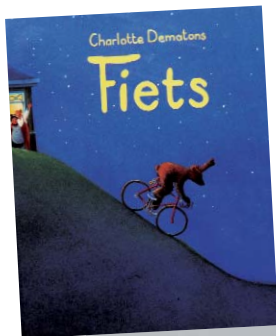
maar beter niet kiezen voor de nieuwe *Windcheetah SportCompact*. Althans, die conclusie trok ik na lezing van de test door Peter Eland.

Ondanks zijn respectabele naam (de eerste *Windcheetah* werd lang geleden ontworpen door Mike Burrows), lijken in dit model allerlei *basics* – zoals zitten, sturen en remmen – niet optimaal te functioneren. Veel, veel positiever is dezelfde Eland over de nieuwe, lagere *Challenge Seiran* met 24"-wielen (vanaf € 1790). Door zijn kleinere wielen is deze high racer geschikter voor mensen van gemiddelde lengte, al houdt Eland het erop dat de 57 cm hoge zitting nog altijd onprettig hoog zal zijn voor de kleinere medemens. "A striking bike... well thought out", meent Eland, zowel bruikbaar voor *heavy touring* als voor *fast day-riding or racing*. Wat wil een mens nog meer? Een *CHR* misschien. De *Carbon High Racer* van M5 bewijst dat grote wielen niet noodzakelijkerwijs een hoge zithoogte betekenen: de *CHR* combineert twee

28"-wielen met een zithoogte van nog geen 50 cm, dus flink lager dan de *Seiran 24*. Frank van der Laan breekt in *Velo Vision* 30 met veel overtuigingskracht een lans voor dit model en als ik ergens € 3675 had rondslingeren wist ik nu wel een goede bestemming ervoor. De *CHR* is snel, licht, stijf en stabiel, en, door zijn grote wielen en lange wielbasis, ook nog eens comfortabel: "Een fiets met de prestaties van een low racer, maar met het comfort en de multifunctionaliteit van een tour-ligfiets... een unieke prestatie in fietsdesign", concludeert een enthousiaste Van der Laan.

Tot slot: Peter Eland probeerde voor dit nummer ook de speciale ligfiets-sportkleding van Slyway uit en hij was *impressed*, zowel door ontwerp (een trui met extra dun rugpand bijvoorbeeld) als uitvoering. Zie ook www.slywayprojects.com.

Details uit 'Fiets' van Charlotte Dematons.

Het *J-Rad*, www.jarayfamily.net.